



## SEMNATARI:

Ion BALICA  
Gheorghe DORAN  
Alexandru JURCAN  
Dušan BAISKI  
Gheorghe ANUICHI  
Dorin DRONCA  
Narcisa ȘTIUCĂ



HRISTOS S-A NĂSCUT!

## SĂRBĂTOAREA SF. GERARD LA CENAD

Luni, 22 septembrie 2008 orele 18 la Sediul Episcopiei romano-catolice din Timișoara s-au desfășurat lucrările Sesiunea de toamnă a Conferinței Episcopilor din România.

Prea Sfinția Sa Martin Roos, Episcop al Diecezei de Timișoara i-a primit pe cei 15 participanți la această Sesiune.

După momentul de salut și o meditație întregul Episcopat s-a deplasat la biserică greco-catolică Sfânta Maria – Regina păcii Unde s-a celebrat Sfânta Liturghie, în rit bizantin, prezidată de Eminența Sa , Lucian Mureșan, Arhiepiscop Major al bisericii Greco-Catolice , în prezența a numeroși credincioși catolici din Timișoara.

După două zile, miercuri, 24 septembrie a.c. cu ocazia Solemnității Sfântului Gerard, liturghia arhierească a fost celebrată, începând cu orele 11,00, în biserică parohială romano-catolică din Cenad de către Excelența Sa Francesco Javier Lozano, nunțiu apostolic, în prezența membrilor Conferinței Episcopale Catolice.

Conform tradiției, la această celebrare au participat pelerini de pe raza întregii Episcopii de Timișoara dar și din Dieceze de Szeget. Liturghia s-a oficiat pe altarul bisericii din Cenad , care este, de fapt, sarcofagul de piatră în care, o vreme, s-au odihnit rămășițele pământești ale primului episcop de Cenad.

La acest eveniment , în afară de Excelența Sa Francesco Javier Lozano au participat și: Robu Ioan, arhiepiscop de București, Iacobini György – arhiepiscop de Alba Iulia, Schüümberger Jenő – episcop de Satu Mare, Gergel Petru – episcop de Iași, Martin Roos – episcop de Timișoara – Cornel Damian – episcop-vicar de București, Aurel Percăm –episcop-vicar de Iași, Tamas Jozsef – episcop-vicar de Alba Iulia, Prea Sfinția Sa Lucian Mureșan – arhiepiscop greco-catolic de Blaj, Florentin Crihăneanu –episcop greco-catolic de Cluj, Virgil Berca – episcop greco-catolic de Oradea, Ioan Șișetean – episcop greco-catolic de Baia Mare, Alexandru Mesian – episcop greco-catolic de Lugoj, Pârvu Marius – preot paroh Sânnicolaul Mare, Sutacu Gheorghe preot protopop Sâncolaul Mare, Covaci Gheorghe, preot paroh Cenad, Berciu Gheorghe preot paroh Cenad, Kerpenișan Dragan preot paroh Cenad la care s-au adăugat Walter Sinn preot evanghelic de Semlac și circa 40 de surori ale vietii consacrate.

A participat, ca și altă dată, Corul liceului Gerardinus din Timișoara.

Întreaga atmosferă a fost înălțătoare, o adevărată desfăștare sufletească pentru cei prezenți la liturghie. Multimea credincioșilor sosiți și de peste hotare (Ungaria, Germania ) a umplut, până la refuz, întreaga biserică.

După săvârșirea întregii liturghii, sub patronajul bisericii romano-catolice din Cenad reprezentată prin preot paroh GROZA DAN, în Sala căminului cultural din localitate a fost servită o masă comună la care au participat mulți credincioși romano-catolici din Cenad și din parohiile din jur.

Anul acesta celebrarea Sfântului Gerard a cunoscut o strălucire deosebită datorită participării unui număr însemnat de prelați superiori ai multor biserici din țară și străinătate.

**Dusan BAISKI  
Gheorghe DORAN**



## MICUL CAMPION

### Gheorghe ANUICHI

Călăria (hipismul) este un sport greu, costisitor doar de o frumusețe aparte.

Dacă în sport, aproape în totalitatea ramurilor sportive, rezultatele se obțin prin forțele proprii sau la sporturile de echipă de ajutorul și sprijinul colegilor, în călărie rezultatele au un alt substrat; în călărie rezultatele se obțin prin acel tot unitar dintre cal și călăreț sau mai bine zis acea simbioză perfectă dintre om și cal.

Cenadul are în această ramură sportivă un Tânăr talentat și de mare viitor. Numele lui este SOCOL ANDREI zis NIKI. Născut la 17 febr. 1994. Practică călăria de 1 an și jumătate interval în care a cucerit numeroase clasări pe podium. În general participă la proba de obstacole, proba cea mai frumoasă și grea din cadrul hipismului.

În data de 1 martie a.c. la Jebel în cadrul concursului zonal participând la concursul de pre selecție obține dreptul de a participa direct la concursurile naționale.

În anul în curs (2008) – primul an competițional – a obținut:

5 locuri I, 6 locuri II, și 3 locuri III în cadrul competițiilor de la Arad și Sânnicolaul Mare.

Cele două competiții au avut și un caracter internațional prin participarea unor cluburi de echitație din străinătate.

În mod frecvent folosește 4 cai diferenți dovedind o mare adaptabilitate la diferite caractere cabaline.



Echitația o practică la Clubul A.C.S. „Morisena” club aparținând familiei Matei

Cele mai bune rezultate le-a obținut la concursul internațional din Sânnicolaul Mare în cadrul cupei „Morisena” din 8 octombrie 2008. Spunem aceasta deoarece la acest mare concurs au participat 40 de cai din următoarele cluburi: A.C. S. „Morisena”, Romsilva Arad, Romsilva Timișoara, C.S.C. Laurențiu Covaci, Transilvania Hause Club, Club echitație Sf. Gheorghe, și un club de echitație din Ungaria.

Revelația acestei competiții a fost „Niki” care și-a luat „partea leului” cu cele mai multe clasări pe podium.

Dacă micul campion o va ține în acest ritm putem spera ca Cenadul să aibă un campion național și la seniori.

Dorința lui pe plan profesional este de a urma facultatea de medicină veterinară iar pe plan sportiv: CAMPION.



# O CAFEA CU PASOLINI, BOCCACIO ȘI SADOVEANU

Alexandru JURCAN

Dacă spectatorii ar intra în universul lui Pasolini prin poarta *Decameronului* atunci nu s-ar opri stupefați în fața „coșmarului” SALO. Cu alte cuvinte ar ști AB INITIO că regizorul poate fi hâtru, chiar cameleonic în registru balcanic, ca să nu mai vorbim despre știința măsurii, a detaliului ori a reconstituirii medievale.

Pasolini a realizat *Decameronul* în 1971, pornind de la opera lui Boccacio. Suite de schezi uimește prin calitatea artistică a evocărilor medievale, dar și prin precizia dialogurilor unor personaje care au un singur scop; căutarea plăcerii. Joacă în film însuși Pasolini alături de Franco Citti, Ninetto Davoli etc. Marele umanist italian Boccacio s-a născut tocmai în Paris, în 1313, deoarece tatăl său cunoscuse o franțuzoaică. Oricum a părăsit-o după ce a conceput. L-a îndrumat pe Boccacio spre comerț și la trimis la Napoli. Scriitorul s-a împrietenit cu Petrarca, a sta în Florența, a trăit spaima ciumei... Între 1353-1354 a scris *Decameronul* ca să pregătească o lovitură concepției teologice. Ca să fugă de teroarea evului mediu ridicându-l, scrie *O sută de povestiri istorisite în zece zile de către șapte doamne și trei cavaleri*. O sută de nuvele despre frumusețea lumii laice, păgâne.

În 1966 Eta Boeriu a tradus la noi *Decameronul* (Editura pentru Literatură, București) utilizând o limbă arhaică, cu arome sadoveniene.

Să nu uităm de înlățuirea epică din *Hanul Ancupei* întrucât structura narativă a *Decameronului* se bazează pe un șir de povestiri („începu Fiametta, cărei îi venise rândul să povestească”).

Cu ce-și începe Pasolini filmul? Cu povestea a cincia unde Andreuccio din Perugia, venind la Napoli să cumpere cai, de-a lungul unei singure nopți din trei primejdii scapă teafăr și până la urmă se întoarce acasă cu un rubin. Mai precis, el este escrocat de o Tânără care se dă drept sora lui. O credulitate pitorească, un demers picăresc, lucid, alambicat, moralizator – da, pentru că regizorul nu trădează nici o clipă spiritul lui Boccacio ilustrând cu fidelitate câteva pagini din *Decameronul* încât știm bine ce va urma după ce Andreuccio se va pregăti de culcare.” Apoi trebuințele firești cerându-i să-și deoarece prinosul adunat în pântec, îl întrebă pe băiețăș unde ar fi putut să facă treaba asta.”

Boccacio

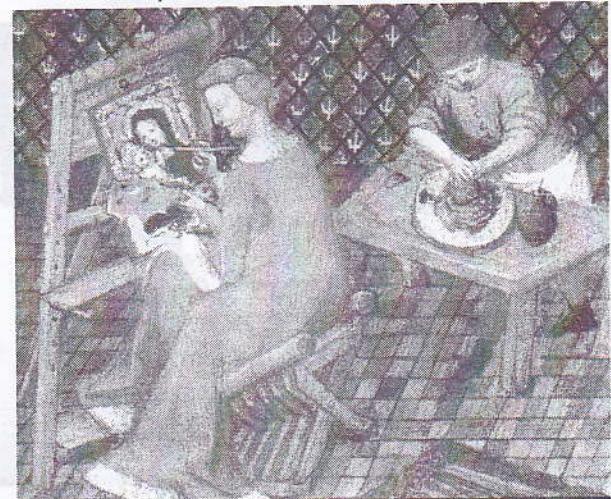
Mai apoi, în secvența cu sarcofagul Pasolini se servește de vivacitatea dialogului: „- Cine să intre înăuntru? / - Eu unul, nu./ - nici eu. Să intre Andreuccio / - Nici să mă pică cu ceară / - Cum n-ai să intri? I-auzi vorbă!. De nu te vâri numădecât, te altoim cu fierul acesta pănă ai să pică grămadă jos.”

Violența satirei atinge apogeul în povestea grădărului care face amor cu toate călugăritele de la mănăstire, dându-se drept surdo-mut. Măicuțele uită de virginitatea promisă lui Dumnezeu și se aruncă în vâltoarea carnală a simțurilor, stând la coadă așteptându-și rândul. De câteva ori Pasolini aplică un mixaj sonor (un oftat erotic) peste imaginea mănăstirii. Fiorul sacru e iremediabil compromis.

În *Decameronul* fiecare poveste are un titlu care trădează mai mult sau mai puțin epicul: ”Călugărul Rinaldo se culcă cu cumătra lui”, „Un soț gelos, deghizându-se în preot, își spovedește nevasta”, „Trei tineri îi trag izmenele unui judecător”, „Pietro cinează la niște prieteni, iar nevastă-sa își aduce în casă un Tânăr” etc.

Avem senzația unui carusel inepuizabil, de unde o povestire generează altele într-un vîrtej epic de proporții. Cum era și firesc, Pasolini a selectat câteva pentru filmul său – suficiente pentru a înțelege perfect un univers credibil, funcțional colorat, fascinant și, mai ales, tonic, atât de departe de viziunile sumbre din alte filme ale sale. Orice aisberg oferă surprize, de aceea vreo superficialitate a abordării tinde să devină penibilă în fața întregului.

Ca să mă dau mare, spun: am scris rândurile de față la Salsburg, la cafeaua de dimineață, cu imaginea muntelui înzăpezit, în întâia zi a lui februarie...



# DIN CAIETELE D-LUI CONSTANTINESCU

## Gheorghe DORAN

Cei mai tineri locuitori ai Cenadului precis nu au avut ocazia să-l cunoască. În schimb cei mai în vîrstă îl știau bine. Era un om mic de statură și bine făcut. Cândva, cu mulți ani înainte, era secretarul primăriei din acea vreme. A absolvit facultatea de drept din timpul acela – secția Drept Administrativ. Eu l-am cunoscut ca locuind în casa ce aparținea bisericii ortodoxe sârbe din spatele Bisericii catolice. Era îngrijit de o mătușă a sa. Nu ștui dacă vreodată a fost căsătorit? Vorbea elegant și respectuos cu toată lumea, numai când era nevoie. În restul timpului era tacut și singuratic. L-am cunoscut ca pensionar.

După moartea sa n-a lăsat în urmă vreo avere. Din contră nu a agonisit, folosindu-se de funcția sa, mai nimic. În casă a rămas ceva mobilă veche și câteva haine. Nu cred să fi trăit în sărăcie. Bănu că pensia care o primea îi asigura un trai decent.

A lăsat, în schimb, câteva cărți și caiete (vreo 9 la număr) în care cu un scris foarte caligrafic își nota unele extrase, din operele unor scriitori sau filozofi, pe care le credea demne de ținut minte.

Când am primit caietele am crezut că am intrat în posesia unui jurnal intim. Dar nu a fost să fie aşa. Totuși orice om selectează din operele altor învățăți citate care, crede el, i se potrivesc caracterului său.

La rândul nostru, în cele ce urmează, vom selecta o parte din ele încercând să le comentăm, cât de cât, și să căutăm trăsătura de caracter a personajului nostru.

După cum arătam, în total au ajuns în posesia noastră nouă caiete, numerotate fiecare cu cifre romane, cu astfel de citate și un caiet cu diferite „rețete practice” după cum îl și intitulează el. Unele sunt scrise în limba germană (probabil sursa fiind germană). La acestea am găsit și câteva foi volante păstrate între filele caietului. Spre final vom da la iveală o parte dintre ele cu comentariile de rigoare.

Cerem scuze apropiatilor săi pentru imixtiunea în viața sa. Nu am fi făcut-o dacă nu am fi fost tentați de frumusețea „caligrafiei” textelor. Redăm pentru edificare câteva mostre scanate.

*„Liberitatea criticii este deplină”*

*Povîl și în viață scrierile săi sunt încă  
în continuare și sălbatice și frumoase. Înțețătoare și  
înțeleptul său este mult deasupra  
învățăturii sale. Cu totul însă, nu este  
înțeleptul său care să îi ducă la  
succes, ci ceea ce îl distinge este  
că el este un om deosebit de  
înțelept.*

*În caietul său există numeroase citări  
din scrierile lui Goethe, Schiller și  
Kierkegaard. În caietul său există și  
un fragment din scrierile lui Hegel.  
În caietul său există și citări  
din scrierile lui Kant și Hegel.*

*Liberitatea criticii este deplină*

*Caietele săi sunt foarte interesante și  
înțeleptul său mult deosebit de  
înțeleptul său sălbatice și frumoase.  
Mai mult decât asta, sunt și  
înțeleptul său sălbatice și frumoase.*

*Liberitatea criticii este deplină*

### Din caietul nr. I

**„Poporul român se caracterizează  
printr-o inteligență firească foarte dezvoltată și  
printr-o dovedită ușurință de asimilare de  
cunoștințe noi.”**

Citatul nu are indicată sursa de proveniență de aceea ideea pare a fi a celui care a scris în caiet. Ne duce spre această constatare faptul că foarte multe citate sunt extrase din scrierile unor scriitori (în general de proveniență germană) sau filozofi morți sau în viață.

Dacă acesta ar fi adevărul atunci descoperim în cel care a redat un gând în acest citat un patriot convins.

Deseori suntem dispuși să atribuim o trăsătură de caracter unei nații având în vedere o vorbă, o faptă, o acțiune negativă comisă de un individ aparținător acestei nații. Răutatea lui nu are izvorul în apartenența lui la o etnie. Răutatea de care dă dovadă își are rădăcinile ascunse în educația primită în familie, scoală sau societate. Ea trebuie căutată în cei care au contribuit la formarea sa ca om. Dacă aceștia sunt oameni răi, la rândul lor (chiar doar o parte din ei sau chiar unul cu influență în educarea lui) individul se formează după modelul pe care-l are în față.

Credem că omul Constantinescu, fiind o ființă interiorizată, a refusat în aceste fragmente pe care le caligrafiază cu multă migală.

## Ion BALICA

- Nicic, ce să dea?! Iaca mi-a venit și mie voie bună, de unde azi e o zi frumoasă și cu soare.

Baba a tăcut înciudată (mirată, nedumerită) de veselia Tincai.

- Să nu dai tu de Dracu, a intervenit baba Căta Ginu. Voia asta bună...nu-i de bună!

- Ia mai tăceți, voi babelor, ce aveți cu fata, s-a rătoit la ele moș Ion Dure, v-o fi ciudă, poate fi că nu sunteți și voi tinere? Or' nu vă știu eu cum să reați într-un picior, de parcă ați fi dat în altele.

Vara a trecut și a venit în sfârșit și toamna dar ciobanul nu s-a mai întors cu oile. Poate că a căutat pășune prin alte părți ale țării. Au mai trecut și alți ciobani dar nimeni nu a știut să-i spună ceva. Într-o seară ea a simțit că i se zbate ceva în pântece. S-a trezit speriată. "Ce poate fi" s-a întrebat. Acest lucru s-a întâmplat de mai multe ori dar biata Tinca cui să spună, către cine să se plângă? Prietenii nu avea, rude nu avea. Până ce înt-o seară la givan baba Floarea Roșu se uită lung la ea măturând-o din ochi:

- Măi Tinco, ce-i cu tine? Ai păscut în trifoi, ca vacile, de ești mare în burtă? Nu cumva ai gustat din pomul oprit?

- Cum vine asta, babo Floare, să gusti din pomul oprit?!

- Așa cum vezi, cu maica, poate ai dat peste vreun hăndrălău (sens peiorativ pentru un bărbat ușuratic) peste tine; și-a sucit mintile și te-a lăsat grea (gravidă)... și ce să faci tu singură cu un copil mic?!

Tinca s-a apărat cât a putut, că nu-i adevărat. Dar de atunci de câte ori se ducea Tinca la givan vecinile se uitau chiorâs la ea. Când nu era Tinca de față, cleveteau pe seama ei:

- Măi muieri bune, vorbi baba Floarea Roșu, io pot pune mâna în foc că Tinca e groasă (gravidă)...

- Groasă, soro, o vedem și noi, da' ce să-i facem? După Dracu' a umblat, pe Dracu' l-a găsit, zise baba Eva Purcoane.

Și de atunci vorba babelor din givan se învărtea în jurul Tincai: ba că-i aşa, ba că-i pe dincolo. Și-l blestemau pe ce-l ce și-a prins mintile cu ea, fată săracă și pădestră (bolnavă, anormală).

Tinca venea tot mai rar la givan. Simțea că femeile se uitau la burta ei și de câte ori apărea cu fusul și furca, femeile tăceau, parcă stingherite, iar ea simțea că de ea au vorbit. Din vorbele lor și-a dat seama și ea că a rămas grea și în sufletul ei se dădea o luptă puternică între sentimentul rușinii, că o judecă

lumea, dar se mai gândeau că și mama ei tot așa a făcut-o. Și nu i-a părut rău că s-a născut ci numai faptul că era schilodă o durea. Iar pe de altă parte se și bucura că dacă va avea un copil nu va mai fi singură, că va avea și ea un suflet, un copil care să-i zică "mama". La gândul acesta simțea un fior de plăcere. Nu-și punea problema cum o să-l crească. Mai erau pe lume și oameni buni. Se vor găsi alții care să-o înțeleagă și să-o ajute, așa cum o mai ajutaseră și altădată. Cu gândul acesta se culca Tinca, cu el se scula. Iar noaptea când se trezea din somn făcea fel de fel de planuri cum să-și crească copilul, cum o să-l trimîtă la școală, să-l poată învăța o meserie... și ce fericită ar fi ea atunci când n-ar mai trăi din mila satului.

Înt-o zi trecu prin față ei o țigancă bătrână și răutăcioasă. Se opri în față ei. Tinca stătea în fața casei la soare și torcea

- Măi, fato, mi se pare că tu ești pe cale de a naște...

- Ei și? Ce-ț' pasă tie de asta, dacă nasc sau nu...

- Nu de asta îmi pasă...dar văd că pe tine te-a pedepsit Dumnezeu, că nu ești ca lumea cealaltă; să nu faci, fată, un copil care să-ți semene și, că atunci mai bine nu l-ai face deloc.

Țiganca răutăcioasă a plecat dar cuvintele ei au pătruns în sufletul Tincai ca un cuțit. A intrat repede în casă și a înăbușit-o plânsul: "vai, Doamne, avea dreptate țiganca, că am auzit pe femei, la givan, zicând că o femeie oloagă poate să facă copii la fel și atunci mai bine să-l omor decât să trăiască și el din mila satului, cum am trăit eu..."

Gîndul acesta n-o părăsea pe biata Tinca și cuvintele țigancii nu-i mai ieșeau din minte. Într-o zi, ducându-se la apă, s-a întâlnit cu baba Floare Roșu:

- Maico Floare o-i istăna (adevărat) că fete schiloade fac copii la fel?

- Maica nu știe asta, numai Dumnezeu, țucu-i Poala lui, poate să știe!

Tinca a plecat abătuță fiindcă baba Floare nu a știut nici ea să-l lămurească. Către sărbătorile Crăciunului Tinca se simțea tot mai rău, avea grețuri și vârsături și vedea și ea că sorocu' nașterii se apropiu. Dar gândul că copilul ar putea să fie ca ea, o rodea fără cruceare. Nu știa ce să facă..., îl omor dacă-i schilod, îl omor!" Repeta acest cuvânt fără voia ei. Nu putea să trăiască cu această durere,

ca copilul să aibă aceeași viață ca și ei. Făcea fel de fel de planuri: nu va fi nimeni de față când îl va naște... și la urma urmei va putea spune că l-a nașcut mort.

Într-o seară a apucat-o durerile nașterii. Plângerea de durere a facerii dar mai tare de soarta copilului și nimeni nu era de față ca să ajute cu ceva. Dar chinurile au luat sfârșit. Cum s-a ușurat a luat copilul lângă ea iar la lumina lămpii cu gaz l-a privit cu atenție: într-adevăr micul ghemotoc de viață părea diform. Dar Tinca nu a văzut în viață ei un nou nașcut. Gândul care o urmărea mereu, după spusele țigăncii, a pus săpânire pe mintea ei încât copilul i se părea diform: cum să-l crească aşa, spre batjocura copiilor din sat și să trăiască din mila satului? „Nu, asta nu se va mai întâmpla...” Cu puteri nebănuite, deși era istovită, s-a sculat din pat, a luat un cuțit de pe un scaun din apropiere și a tăiat gâtul copilului. După ce a simțit că nu mai răsuflă să-sa sculat, în puterea noptii, a săpat o groapă în grădină, a înfășurat copilul în niște zdrențe și l-a îngropat. Parcă era nebună! Nu mai simțea nici durere, nici oboseală. Nimic. Nici nu-i părea rău că l-a ucis. Și mai rău i-ar fi părut dacă l-ar fi lăsat să trăiască...

Toamna era destul de înaintată. Încă era cald iar givanul de la fântână se ținea regulat. Numai că după ce soarele trecea de chindie se spărgea din cauza răcorii de seară.

Într-o zi baba Eva se adresă celorlalți:

- Ce-o fi că Tinca nu a mai dat pe la givan, nu cumva o fi făcut un copil? Pare să-i fie sorocul acum, după cum îi era burta de mare.

- S-ar putea, răspunse moșul Ion Fiat.

- Io mă duc mâine la ea, spuse baba Floarea. Mie nu-mi miroase a bine lipsa lui Tinca. Ia spunești-mi voi mie când a mai lipsit ea până acum de la givan?

- Ai dreptate Floareo, zise baba Eva, să te duci să vezi ce-i cu ea.

Mâine-zi baba Floarea și-a luat furca în brâu și a plecat la Tinca

- Tinco, Tinco, cu maica, pe unde ești?

- Vino, maico Floareo, îi răspunse Tinca din pat.

Baba Floarea după ce i-a dat binețe a luat-o la descurăt. I-a spus că nu a văzut-o la givan de două zile și s-a gândit că este bolnavă sau că poate a nașcut. Tinca nu știa ce să-i răspundă. A spus că-i bolnavă, că are foc (temperatură) și nu a mai putut ieși din casă dar baba Floare era trecută prin sită și prin dârmon. Și-a dat imediat seama că Tinca a nașcut dar copilul nu era nicăieri. După ce a mai stat ceva timp de vorbă cu ea, baba Floarea a plecat, drept la givanul de la fântână:

- Măi, vecinelor, nu-i de bine cu Tinca! După câte am priceput eu... ea a nașcut dar copilul... nu-i! Poate că l-a nașcut mort sau cine mai știe ce a făcut cu el.

Din givan vorbele s-au răspândit în tot satul. Așa cum e Gura satului: ba că Tinca a nașcut un copil mort, ba că una ba că alta... toți vorbeau de ea. Așa a ajuns vorba până la oamenii legii. Seful de post a luat pe străjanul Barbu și încă un soldat și s-au dus la Tinca. Când biata fată i-a văzut... să moară de frică nu alătă. A început să facă fete, fețe apoi plotonierul, ca om al legii, a întrebăt-o unde este copilul. Tinca a recunoscut că a nașcut dar că l-a nașcut mort. A luat-o să-i arate unde l-a îngropat apoi au luat cătiva martori, au dezgropat copilul, a trimis să vină și medicul legist care a constatat că copilul a fost ucis, tăindu-i-se gâtul cu un cuțit. Medicul după ce a examinat cadavrul a spus:

- Păcat de acest copil că a fost ucis!

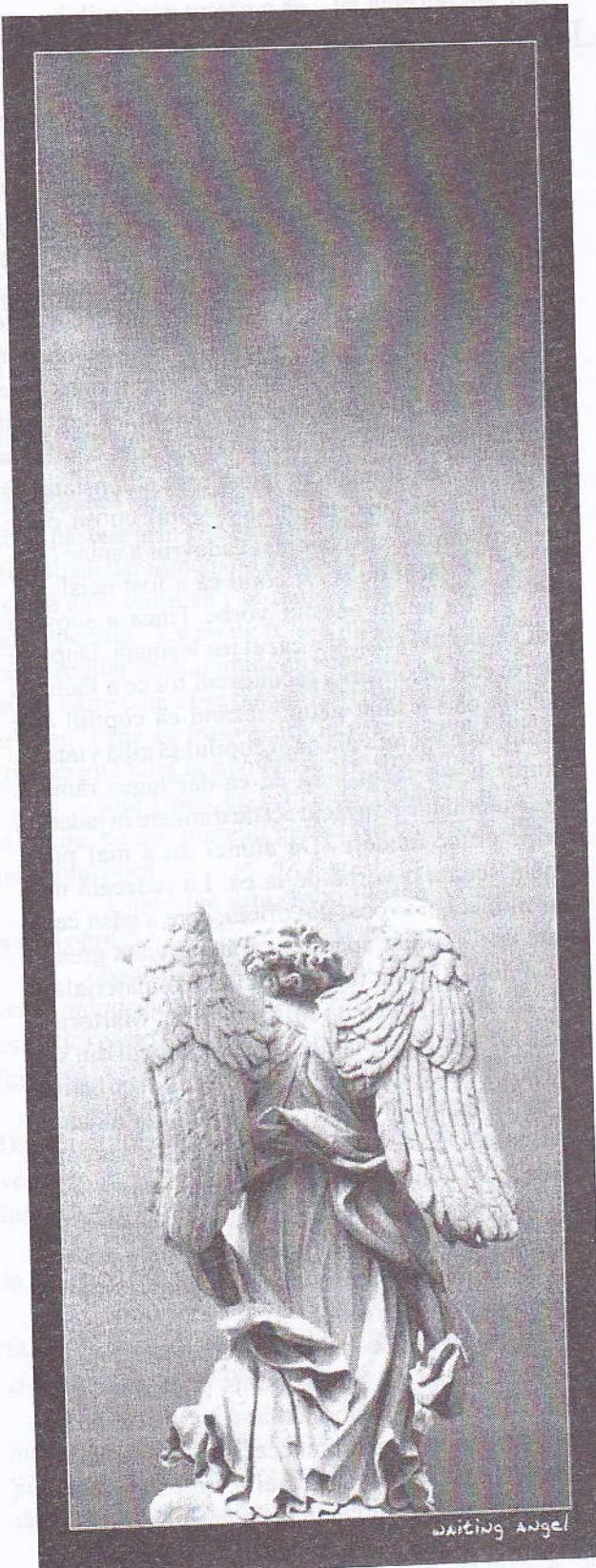
La auzul acestor vorbe Tinca a scos un țipăt de animal rănit și a căzut jos leșinată. După ce și-a revenit în simțiri a recunoscut tot ce a făcut. A declarat că i-a tăiat gâtul crezând că copilul este diform, ca ea și nu voia ca și copilul să aibă viață ei. Tuturor li s-a făcut milă de ea dar legea rămâne lege. Autoritățile i-au făcut act de trimisire în judecată pentru prunc-ucidere. De atunci nu a mai putut nimeni scoate o vorbă de la ea. La judecată nu a spus nimic. Un avocat din oficiu, care a găsit cazul interesant, i-a luat apărarea, arătând viața grea pe care a dus-o Tinca, mizeria morală și materială în care s-a zbătut, datorită infirmătății ei. Martorii la fel, au arătat viața amară a Tincăi. Publicul din sală a plâns, chiar și judecătorii își stergu ochii cu batista. Dar de condamnat tot au condamnat-o la un an de închisoare. După citirea sentinței Tinca a pus capul în pământ și a început să plângă, apoi atâta a spus:

- Nu-l omoram de știam că-i sănătos.

După executarea sentinței Tinca a venit acasă dar nimeni nu a mai văzut-o ieșind Duminica la horă sau ziua la givan.

A trăit din ce-i aduceau femeile de pomană apoi după un an de zile s-a stins și ea din viață. Oamenii de bine au înmormântat-o iar lumea din sat a venit să-o conducă pe drumul cel fără de întoarcere. „Săraca Tinca, exclamau femeile, bine că a luat-o Dumnezeu. Să-i ierte Dumnezeu păcatele!”; „Să-i ierte, ziceau alții, că le-a ispășit pe lumea aceasta!”

# FLASH



\* Pe fata pe care ați văzut-o pe coperta de data trecută a publicației noastre, Alexandra Harkay, am cunoscut-o pe la jumătatea anilor '90. deși avea câțiva anișori, a urcat în Retezat, un drum foarte greu, din Poiana Bucrii la lacul Bucura. Excepțională fată!

\* S-a schimbat fântâna de la terenul de fotbal. Bravo primărie!

\* În noapte de 3 spre 4 octombrie a fost furtună mare la Cenad. Nu s-au înregistrat pagube, doar câteva țigle sparte...

\* Ce mai face Francisc Fodor? A spart o bancă? Nu, nu e îinstare! Trece pe la mine? Nu, n-are timp... Ei bine, Feri este câștigătorul unui loc II pe județul Timiș, la papricaș. Bravo Feri!!!

\* În zilele de 28 și 29 octombrie a bătut cumplit vântul la Cenad, parcă n-a vrut să se mai opreasă...

\* Carmen și Lucian Jura, spre cîinstea lor, au pus de-o pescărie. Nu ne mai ducem la Mako la pescuit.

\* SFamilia Ciurte, împreună cu părintele Alexandru Borza, de ziua Armatiei române, s-au deplasat în Ungaria, în apropiere de Budapest, la un cimitir al eroilor români, unde au depus coroane de flori. Astă da, dragoste de țară.

\* Căldură mare în această toamnă! Este noiembrie și sunt temperaturi de peste 20 grade C.

\* Pavel Bornea nu este doar unul din cei mai buni meseriași ai satului. El știe să prepare o supă de pește ungurească la Szegedin, mai ceva ca vecinii noștri.

\* Așteptăm vești de la poliția de frontieră despre realizările din anul 2008. Nu mă îndoiesc că au fost foarte bune!

\* Spală și gătește singură, mai face și alte treburi prin gospodărie. Este vorba despre Danița Sapungin de 92 ani.

\* Gata prieteni, v-am plătit destul și, fiindcă vin sărbătorile de iarnă și le doresc cu împliniri și bucurii. LA MULTI ANI!

MOROMETE

Cenăzeanul Nr. 5-6/ 2008

# VOTUL UNINOMINAL

(SAU CUM AU VOTAT CENĂZENII ÎN 30 NOIEMBRIE A.C.)

## Gheorghe DORAN

Pentru prima dată în viața lor cenăzenii s-au întâlnit cu o nou sistem electoral: votul uninominal.

Metoda de a-și alege reprezentanții nu a constituit o noutate deoarece nu cu mult timp în urmă ei au ales primarul aproximativ în acest mod.

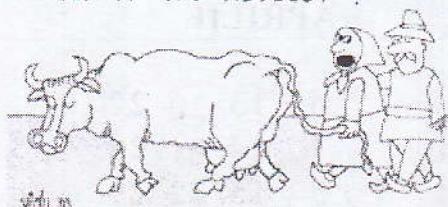
De data aceasta au avut în față două buletine de vot. Unul cu numele și formațiunea politică pentru SENAT, altul, la fel, pentru CAMERA DEPUTAȚILOR.

Participarea la vot a consătenilor noștri o redăm mai jos:

Alegători înscrisi în liste	3852
S-au prezentat și au votat:	968
Voturi valabil exprimate:	920
Voturi anulate	26
Buletine de vot albe	22

Situată este valabilă pentru ambele camere legislative.

MĂ IOANE, TU EȘTI PENTRU  
VOT UNINOMINAL MAJORITAR  
RELATIV SAU ABSOLUT ?



Rezultate obținute de candidații pentru SENAT:

Vetesi Zoltan (UDMR)	45 voturi
Ioniță Gheorghe (PRM)	19 „
Coifan Viorel (PNL)	33 „
Matei Viorel (PSD+PC)	465 „
Borza Dorel (PD-L)	336 „
Burlacu Tudorin (Partidul Verde Ecologist)	8 „
Popescu Lucian (PNG)	14 „

Rezultatele sunt valabile pentru secțiile de votare 349 și 350.

Rezultatele obținute de candidații pentru CAMERA DEPUTAȚILOR:

Alegători înscrisi în liste	3852
S-au prezentat la vot și au votat:	968
Voturi valabil exprimate:	912
Voturi anulate	43
Voturi albe	13

Rezultate obținute de candidații pentru CAMERA DEPUTAȚILOR:

Bartok Bela (UDMR)	53 voturi
Negrucioiu Petre (PRM)	22 „
Romoșan Ioan (PNL)	33 „
Oncu Iosif (PSD+PC)	287 „
Popovici Alin(PD-L)	377 „
Zamfir Traian (Partidul Verde Ecologist)	9 „
Coroamă Iulian (PNG)	9 „
Grosaru Mircea (Asociația Italianilor din România)	1 „
Mircovici Nicolae (Uniunea Bulgară din România)	9 „
Radan Mihai (Uniunea Croaților din România)	3 „
Dumitrescu Liana (Asociația Macedonenilor din România)	1 „
Popov Dušan(Uniunea Sârbilor din România)	71 „
Ganț Ovidiu (Forumul Democrat al Germanilor din România)	3 „
Păun Nicolae (Părtida Romilor Pro Europa)	32 „
Ignat Miron (Comunitatea Rușilor Lipoveni din România)	2 „

Rezultatele de mai sus sunt valabile doar pentru cele două secții de votare din Cenad.

Rezultatele finale, după cum s-a putut vedea, au fost altele.

# 2009

	IANUARIE	FEBRUARIE	MARTIE	
L	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	L
M	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	M
M	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	M
J	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	J
V	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	V
S	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	S
D	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	D
	APRILIE	MAI	IUNIE	
L	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	L
M	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	M
M	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	M
J	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	J
V	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	V
S	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	S
D	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	D
	IULIE	AUGUST	SEPTEMBRIE	
L	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28	L
M	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29	M
M	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30	M
J	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24	J
V	3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25	V
S	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26	S
D	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27	D
	OCTOMBRIE	NOIEMBRIE	DECEMBRIE	
L	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	L
M	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	M
M	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	M
J	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	J
V	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	V
S	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	S
D	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	D

Duminicile și sărbătorile ortodoxe sunt marcate cu roșu.

---

## Solemnitatea sf. Gerard

---



# **AGENDA CULTURAL SPORTIVĂ A COMUNEI CENAD PENTRU ANUL 2009**

**Nr. crt. Denumirea acțiunii / Perioada desfășurării / Locul desfășurării / Organizator - Cheltuieli**

1. Revelion sărbesc / 13 ianuarie / Cenad / CL Cenad - 1000 /, CJ Timiș
2. Zilele zapezii / ianuarie / Excursie Mall / CL Cenad - 1000 / CJ Timiș
3. Carnaval / ianuarie / Cenad / CL Cenad – 2000 / CJ Tims
4. Editare „Cenăzeanul” / trim. I / Cenad / CL Cenad – 4000 / CJ Timiș
5. Dotare Biblioteca / trim. I / Cenad / CL Cenad - 3000 / CJ Timiș
6. Campionat Jud. de fotbal / trim. I-IV / Cenad / CL Cenad - 15000 / CJ Timiș
7. Editare Ghid Cenăzenesc / trim. I / Cenad / CL Cenad -1500 / CJ Timiș
8. Ziua femeii / 8 martie / Cenad / CL Cenad - 1000 / CJ Timiș
9. Program artistic de Paști / 19 aprilie / Ceand / CL Cenad - 1000 / CJ Timiș
10. Ziua Europei / 9 mai / Cenad / CL Cenad - 1000 / CJ Timiș
11. Editarea unei cărți legată de istoricul comunei / trim. II / Cenad / CL Cenad - 3000 / CJ Timiș
12. Cupa prieteniei / mai / Cenad / CL Cenad - 1000, CJ Timiș
13. Concurs pescuit / trim II / Cenad / CL Cenad - 1000 / CJ Timiș
14. Ziua pământului excursie în lunca Mureșului / mai / Cenad / CL Cenad - 1500 / CJ Timiș
15. Hramul Bisericii Ortodoxe sărbe / 22 mai / Cenad / CL Cenad – 1000 / CJ Timiș
16. Copilărie fericită / 1 iunie / Cenad / CL Cenad – 1000 / CJ Timiș
17. Hramul Bisericii Ortodoxe române / iunie / Cenad / CL Cenad - 1000 / CJ Timiș
18. Încheiere an școlar / iunie/ Cenad / CL Cenad - 3000 / CJ Timiș
19. Hramul mănăstirii Sf. Ioan Botezătorul / 24 iunie / Cenad / CL Cenad - 1000 / CJ Timiș
20. Hramul Bisericii Greco-Catolice / 29 iunie / Cenad / CL Cenad - 1000 / CJ Timiș
21. Campionat minifotbal / iulie / Cenad / CL Cenad – 1000 / CJ Timiș
22. Festivalul international al tamburașilor / septembrie / Cenad / CL Cenad – 6000 / CJ Timiș - 1500
23. Ruga Romano-Catolică / 24 septembrie / Cenad / CL Cenad – 1000 / CJ Timiș
24. Săptămâna educației Globale / noiembrie / Cenad / CL Cenad – 1500 / CJ Timiș
25. Pomana porcului / 1 decembrie / Cenad / CL Cenad - 2500 / CJ Timiș
26. Sărbători de iarnă *Pomul de Crăciun* / decembrie / Cenad / CL Cenad – 15000 / CJ Timiș
27. Revelion 2009-2010 / decembrie / Cenad / CL Cenad

**Întocmit,**

**Dorin DRONCA**

**Total CL Cenad - 71.000**

**Total CJ Timiș - 1.500**

**TOTAL GENERAL: 72.500**





## FELICITĂRI BĂIEȚI

S-a încheiat turul campionatului județean de fotbal.

Trebuie să remarcăm un real progres pentru echipa "Mureșul" Cenad față de campionatul trecut când a ocupat locul 10.

Anul acesta a ocupat locul 5.de aceea poate considerat un real progres dacă ținem cont de faptul că majoritatea jucătorilor sunt tineri și la început de drum, lotul fiind alcătuit, în majoritate, cenazeni. Redăm mai jos componenta echipei;

### Antrenor:

Harcai Iosif,

Portar: Ciobanu Gheorghe

### Jucatori:

Pop Viorel, Marian Luchian, Cornut Vasile, Ilăș, Vasile, Harkai Gabriel, Gavril Ionuț, Sarafinceanu Miroslav, Leucuța Vasile, Bărdulete Iulian, Ursache Ioan, Colompar Samir, Pat Vasile, Wilhem Bogdan, Titire Ionuț, Radu Cosmin, Dronca Andrei, Jiplea Mugurel, Ciobanu Daniel, Prepelita Marin.

*Cel mai în varsta jucător: Cioban Gheorghe*

*Cel mai Tânăr: Titire Ionuț.*

Multumim consiliului local Cenad pentru sprijinul acordat cât și domnilor Erich din Austria care a donat echipei, o geanta pentru echipament, 15 mingi joc, 20 tricouri joc, 20 tricouri de prezentare. La fel se cuvine să mulțumim domnilor Anuichi Adrian, Flonta Ioan și Isac Marius pentru contribuția lor materială pentru echipă.

***felicitări băieți***



# O EXPERIENȚĂ ETNOLOGICĂ LA CENAD

Narcisa ȘTIUCĂ

Ca multe alte așezări multiseculare, Cenadul a fost adesea loc de popas și obiect al studiilor mulțor specialiști în cultura populară. Aceasta pentru că așezarea sa geografică, istoria sa, stratificările etnice și deschiderea spre Occident îi conferă o identitate aparte. Este suficient să spunem că până astăzi conviețuiesc în Cenad români, sârbi, maghiari, germani, pentru a arăta că este un eșantion de civilizație cu totul inedit. Poposind aici în urmă cu un an, cu ocazia unei prospectări pluridisciplinare, încă de la început am fost tentați să numim această așezare „model al Europei de mâine”.

Chestionarele aplicate s-au referit la obiceiurile de peste an și la ceremonialele familiale, punând față în față zestrea culturală a principalelor patru etnii care conviețuiesc de secole în această așezare. Obiceiurile de Crăciun și cele de Anul Nou, Lăsata Secului („mersul pă gostie” și „închinarea colacului la nași”), ruga și hramul satului, jocul dumincical, plecarea la armată a feciorilor, tradițiile și credințele legate de muncile agrare, ocupațiile tradiționale și comportamentul cerut de intrarea într-o breaslă, ca și multe alte aspecte ale vieții sociale au fost relevate în con vorbirile și interviurile realizate cu grupurile reprezentative pentru etniile: sârbă, română, maghiară și germană.



Câteva dominante s-au impus încă de la început:

- obiceiurile calendaristice înregistrează un grad mai mare de conservare decât cele legate de evenimentele familiale;
- schimbările interetnice sunt deosebit de sensibile, interpretate ca atare de însiși membrii comunității;
- elementele de cod cultural - ce se dovedesc, la o analiză atentă, comune - nu sunt revendicate de nici una dintre etnii;
- fiecare dintre grupurile etnice „sondate” este capabil să se autodefinească în raport cu celelalte trei, să recunoască valoarea celorlalte civilizații tradiționale, raportând-o la o anumită grilă, aproape imuabilă, dar și la un anumit profil spiritual schițat cu maximum de obiectivitate.

Concret, obiceiul colindatului s-a păstrat, după spusele bătrânilor intervievați (dintre care îl numim, ca deținător al unui întreg tezaur de date, pe Gheorghe Cornetu, de 78 ani), datorită faptului că „Sărbătoarea Nașterii Domnului este aceeași pentru toți: un prilej de multă bucurie și de petrecere”. Detalind, informatorii noștri ne-au arătat cum casele erau colindate „la rând”, singurul criteriu fiind cel al poziției sociale, și nu, aşa cum ne-am fi așteptat, cel unic. Comunitățile română și sârbă, legate și prin confesiunea ortodoxă și prin temperament („suntem iuții așa, giucători și de-asta și la hori, și la hramuri și la nunți tot împreună am fost întotdeauna!”) și-au întregit reciproc repenorul de Crăciun. Învățătorul Slobodan Pavlovici ne-a explicat cum a tradus colindele românești în sârbă pentru a fi învățate de către elevii săi, iar „în schimb, le-a dat teatrul de Irozi, Craii, învățătorilor români”. O serie de gesturi cu semnificație simbolică și rituală - de purificare și de stimulare a belșugului în gospodărie - sunt comune românilor și sârbilor. Românii își amintesc că pe vremea copilariei lor le-au văzut la familiile sârbești colindate, apoi le-au reluat și ei, în calitate de gazde, căci „făceau bine la păsăretul din curte și la spor în casă”. Că fac parte dintr-o zestre comună sau au trecut de la un grup etnic la altul, nu este de nici o importanță: menirea

lor rămâne aceeași, aşa cum un cuvânt ori o sintagmă preluate dintr-o limbă se statornicesc într-o alta, cu sensul avut dinainte. Oamenii pot spune cu precizie că orice mic colindător are nelipsitul băț de alun cu care atinge vatra, animalele, hambarul, pragul casei, că la nuntă „încredințarea“ se plătește de către mire, („căpăreală“), că mireasa se joacă pe bani după „învelitul“ ei ca nevastă, că mirii merg spre biserică ținându-se de o „ciptă“, că înmormântarea tinerilor se face ca o nuntă mai tristă, dar nimici nu revindică nici unul dintre aceste semne culturale ale trecerii dintr-o stare într-alta. Cu un fel de mândrie parcă, românii și sărbii vorbesc despre nunțiile maghiare de odinioară, „nunți de domni ori de cavaleri“, cu alaiuri sclipoare, cu chemători călări, purtând însemne medievale și vorbind în versuri, cu acea muzică electrizantă „după căre doar cei mai dibaci români sau sărbi puteau fărâmă podeaua, ca ungurii!“. De asemenea, un subiect de uimire și de emoționante comentarii este ceremonialul funerar al românilor: „Te cutremură cântecele și bocetele lor, tot ce fac în casă, pe drum și pe-afară și chiar dacă nu ești neam ori prieten simți așa, că moartea n-o făcut bine ce-o făcut... La români se vede când unul de-al lor se duce, că tare mult îl mai plâng!...“

Paradoxal, nu am putut înregistra data care să se raponeze la timpul prezent în tot ceea ce înseamnă ceremoniale ale vieții de familie: căsătoriile mixte, migrarea puternică la oraș, alegerea nașilor din alte zone, dispariția dintre cei vii a cunoșcătorilor (chemători, giveri, starosti, bocitoare) au făcut ca o seamă dintre secvențele încărcate cu semnificații rituale arhaice să se piardă, să se uite sau să se simplifice. Ar fi necesară o investigație mult mai adâncă, un studiu de durată și, nu în ultimul rând, câteva înregistrări complexe ale unor asemenea evenimente pentru a putea evalua modificările survenite.

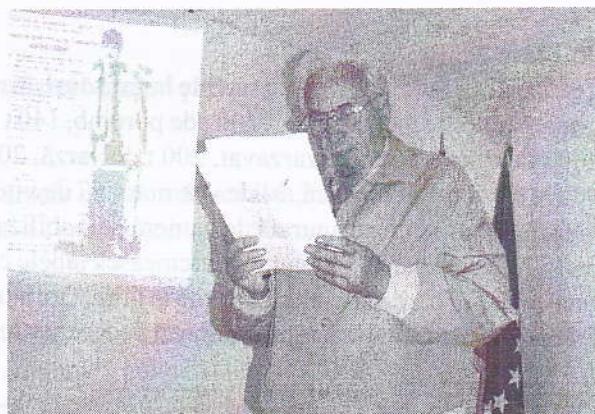
Cum intenția grupului de specialiști ce a poposit în mai 1995 la Cenad a fost doar de a realiza „o radiografie socio-culturală“ a așezării, socotim că motive pentru o revenire sau chiar pentru o tabără pluridisciplinară sunt foarte multe, mai ales pentru etnologi. De aceea, înainte de a porni noi investigații, ar trebui să valorificăm întrucâtva materialul deja cules. Prin aceasta am putea, pe de o parte, să înțelegem sensul unor mutații și al evoluției în viața spirituală a Banatului, dar, în același timp, am putea cumva conserva ceea ce încă mai există în această atât de armonioasă așezare multietnică: memoria unei zestre culturale impresionante.

Preluat din revista „Datini“ nr. 3-4 (20-21) 1996

Cenăzeanul Nr. 5-6 / 2008

## DESPRE CENAD la Banaterra

Vineri, 14 noiembrie 2008, la Clubul Sârbesc din Piața Unirii nr. 5 din Timișoara s-a desfășurat cea de-a II-a Sesiune Internațională de Comunicări Banaterra, manifestare organizată de către Asociația Proiectul Rastko România cu prilejul împlinirii a doi ani de la lansarea site-ului [www.banaterra.eu](http://www.banaterra.eu), dedicat Proiectului Banaterra – Enciclopedia Banatului și dezvoltat de aceeași organizație culturală neguvernamentală din Timișoara. „*Nu suntem istorici, însă avem o pasiune comună, care ne unește: pasiunea pentru istoria Banatului. Tocmai acest lucru ne oferă libertatea de a aborda totul mult mai degajat și de a găsi lucruri pe care istoricii de profesie fie le evită, fie le trec sub tacere. Este vorba despre o istorie a lucrurilor, faptelor și evenimentelor mărunte sau relativ mărunte, însă fără de care nu ar fi existat istoria cea mare*“, a declarat Dušan Baiski. Printre cele 18 comunicări prezentate de tot atâția invitați din România, Serbia și Ungaria, s-au numărat și două cu referire directă la Cenad. Sesiunea a început cu comunicarea „Contrasanda internațională de la frontiera româno-maghiară de la Cenad - 1938-1947“, scrisă și citită de însuși organizatorul manifestării, Dušan Baiski. A urmat, imediat după aceea, comunicarea cu titlul „Influențe străine asupra graiului românilor din Cenad“ a prof. Gheorghe Doran din Cenad. Ambele lucrări au stârnit interesul celor prezenți tocmai datorită ineditului subiectelor alese de cei doi autori.



# CENAD - REPERE CRONOLOGICE\*

Dušan BAISKI



Vă oferim în rubrica de față, aflată la început de drum, crâmpie din viața Cenadului de altădată, așa cum a fost aceasta surprinsă ori dedusă din corespondența autorităților locale cu instituțiile statului. Am folosit ca sursă documentele aflate în custodia Direcției Județene Timiș a Arhivelor Statului.

Din nefericire, în aprigele lupte purtate în Cenad și lângă aceasta, în septembrie 1944, între armatele sovietice și cele germano-maghiare, aflate în retragere, au fost distruse atât arhiva Văii Cenad, cât și cea a Primăriei Cenad, astfel că resursele documentare rămase sunt destul de sărăcăcioase pentru o documentare de amploare.

1939

## 14 ianuarie

Notarul comunei Cenadul-Mare este Victor Giurgiu, care îndeplinea și funcția de șef al Biroului M.O.N.T. din localitate.

## 6 aprilie

Cenadul-Mare și Cenadul-Vechi trebuie să pună la dispoziția fiecărui pichet de grăniceri câte un cal cu șea, ca mijloc de legătură.

## 21 iunie

Cenăzenii află că trebuie să transporte la gara din Lovrin, ca rechiziționate, în primele trei zile de la mobilizare, următoarele: 1000 kg de fasole și linte, 4000 kg de zarzavat, 2400 kg de ceapă, 1000 kg de orez, 2000 kg de grăsimi, 400 l de oțet, 40000 kg de porumb, 75000 kg de orz, 35000 kg de ovăz, 3208 saci. Potrivit unui ordin al ministerului de Interne privind executarea rechizițiilor, în localitățile și garnizoanele unde prețurile materialelor rechiziționate sunt inferioare celor publicate în Monitorul Oficial, se vor plăti prețurile maximale fixate de autoritățile administrației locale; unde nu vor exista prețuri maximale, iar prețul zilei este superior tarifului, se va fixa prețul de către comisiile de garnizoană. Principiul de rechiziționare era plata cu banii jos. În cazuri excepționale, se dădea bon de rechiziție, însă numai cu aprobarea diviziilor și corpurilor de armată. Era interzisă rechiziționarea de îmbrăcăminte, veselă și unelte.

## 23 iunie

Centrul de Recrutare Timiș-Torontal transmite Primăriei cenăzene că trebuie să transporte la gara Lovrin, în primele trei zile de la mobilizare, cantitatea de 2400 kg de ceapă și 48 de saci. La care Primăria precizează că este imposibil să rechiziționeze 2400 kg de ceai. I se răspunde că e vorba de ceapă și nu de ceai.

## 30 iunie

Cenăzenii află că trebuie să transporte la gara din Lovrin, ca rechiziționate, în primele cinci zile de la mobilizare, următoarele: 1534 t de grâu, 1400 t de porumb, 140 t de orz, 45 t de ovăz, 500 t de cartofii, 1 t de fasole și linte, 400 t de ceapă, 500 t de zarzavat, 200 t de varză, 20000 kg de untură și slănină, 300 t de fân, 500 t de paie, 400 hl de vin, 5 hl de tuică, 34 de vite mari, 67 de vite mici, 654 de vite mici, 236 de porci, 94400 de saci. Forța de muncă trebuia să fie asigurată de oameni nemobilizați, de tineri sub 15 ani și, la nevoie, chiar de femei. Până pe 15 iulie, primarii trebuiau să întocmească tabele cu proprietarii de saci, de căruțe, cu conductorii de căruțe și cu oamenii care vor conduce vitele la tăiat. Ordinul venea de la Marele Stat Major și de la Comandamentul 7 Teritorial de mobilizare, prin Centrul de Recrutare Timiș-Torontal

\* Fragmente din volumul în lucru „Cenadul în perioada 1938-1948. Repere cronologice“ - Dušan Baiski

### **1 iulie**

Regimentul 38 Artilerie Timișoara este anunțat că au fost mobilizați la muncă următorii: Mircsov Antoniu, ca rotar; Uncianschi Milan, ca proprietar de tractor; Miculescu Jivco, ca fierar și potcovar; Jivici Voin, ca proprietar de tractor; Ambrozi Petru, ca proprietar și conducător de grădină de zarzavat; Şuștrean Aurel, ca proprietar de garnitură de treierat; Gilot Nicolae, ca proprietar de mașină de treierat; Weber Ioan, ca proprietar, mecanic și conducător de mașină de treierat și moară; Klementz Adam, ca proprietar de grădină de zarzavat; Klementz Anton, ca proprietar de grădină de zarzavat; Balthazar Nicolae, ca proprietar de garnitură de treierat.

### **August**

Primăria alocă 40 000 de lei pentru procurarea a 69 de măști de gaze, comandate la Societatea „Cerogaz“ din București.

### **Noiembrie**

Comuna avea 27 de meșteri mobilizați la muncă: Suvac Mihai – pantofar; Belici Alexandru – brutar; Sapungin Branco – pantofar; Gluksmann Marcu – fotograf; Grozav Todor – măcelar; Tomi Gheorghe – mecanic; Soceriu Pavel – fierar; Dănilă Pavel – rotar; Dănilă Pavel – fierar; Miculescu heorghe – zidar; Lux Iosif – pantofar; Mircsov Gheorghe – tâmplar; Jung Adam – tâmplar; Koreck Petru – ceasornicar; Mircsov Antoniu – fierar; Wailand Anton – măcelar; Biringer Petru – croitor; Schmidt Adam – tâmplar; Balthazar Nicolae – mecanic; Gilot Nicolae – mecanic; Wirozof Ioan – rotar; Maivurm Nicolae – mecanic; Wirozof Anton – rotar; Iovănuț Gheorghe – fierar; Radu Gheorghe – fierar; Smulaz Rudolf – mecanic.

### **10 noiembrie**

S-a întocmit un tabel cu persoanele care vor conduce copii sub şapte ani la gara Cenad, pentru evacuare. Potrivit acestuia, existau 731 de copii, împărțiți pe 25 de grupe. Pentru transportul acestora în caz de necesitate, s-au comandat 25 de vagoane CF.

### **21 noiembrie**

Notarului comunei Cenadu-Mare i se cere să raporteze telefonic numărul de cai, hamuri, căruțe, autovehicule și biciclete rechiziționate de către armată, cu precizarea unității militare. A doua zi, la ora 10, notarul va raporta că s-au rechiționat 38 de cai, șapte perechi de hamuri și o motocicletă.

### **24 noiembrie**

Biroul M.O.N.T. din Lugoj, județul Severin, îi trimite primarului din Cenadul-Mare o notă prin care i se cere cenăzeanului Ciclovan Tănase să meargă la Regimentul 42 Artilerie din Lugoj pentru a-și ridica iapa roibă cu nr. L. 354, care a fost rechiziționată de această unitate militară.

## **1940**

### **16 ianuarie**

Primăria îi comunică primpretorului din Sânnicolau-Mare numele concentrațiilor din cadrul Regimentului 92 Infanterie, care nu și-au primit soldele pe lunile septembrie și octombrie 1939: sergentul Teodor Cizmaș și fruntașul Gheorghe Crăciun.

### **27 februarie**

Primăria confirmă faptul că îi are ca funcționari pe Stanisici Mladen și Boran Vichentie.

### **6 iulie**

Cenăzenii trebuie să-și camufeze pe timp de noapte sursele de lumină, aceasta în urma ordinului din 3 iulie al Comandamentului pentru Apărarea Antiaeriană a Teritoriului.

### **7 iulie**

Primarul și notarul din Cenadul-Mare trimit o notă la Timișoara prin care anunță că, aproape zilnic, militari din cadrul Diviziei 1 Cavalerie taie și duc din pădurea comună material lemnos de diverse grosimi, pentru baricade. Cum nu se știe dacă se taie cu sau fără autorizație, se solicită o autorizație de justificare a lipsei lemnului.

## **20 iulie**

Ambrozi Petru este pus să declare pentru Biroul M.O.N.T. din cadrul Prefecturii județului Timiș că motocicleta lui cu No. 366 Tmș a fost rechiziționată pe 25 mai 1940, prin proces-verbal nr. 838, de către Comisia pentru rechiziția autovehiculelor Centrul Timișoara, de unde a fost trimisă la Cluj.

## **10 august**

Pretura Sânnicolau-Mare îi ordonă notarului cenăzean să rechiziționeze și să trimită la Timișoara autovehiculele lui Kellsch Nicolae și Richter Anton. A doua zi, acesta raportează că autovehiculul lui Kellsch, falimentat din 1928, aparține acum unui avocat din Timișoara, iar celălalt, al lui Richter, a fost deja rechiziționat la începutul lunii aprilie de către Regimentul 7 Pionieri și repartizat la o unitate militară.

## **9 octombrie**

Notarul Cenadului-Mare primește dispozitie, prin ordin telefonic, la ora 7.30, de la Pretura Plasei Sânnicolau-Mare să blocheze prin proces-verbal, fără aplicare de sigiliu, la producători și depozitari, toate cantitățile de orz, ovăz și fasole și să raporteze a doua zi, până la ora 10, toate cantitățile blocate.

## **5 noiembrie**

Proprietarii de autovehicule din Cenad trebuie să se prezinte cu acestea (mai puțin tractoarele) la Timișoara, pe Aeroportul vechi din Drumul Aradului, potrivit programării, pentru recensământul, inspectarea și clasificarea vehiculelor cu tracțiune mecanică. Au semnat de luare la cunoștință: Ambrozi Petru, Günther Ioan, Şuștrean (probabil Cornel, MSS indescifrabil), Bunei Gheorghe, Gilot Nicolae, Balthasar Nicolae, frații Balthasar, Richter, Anton, Kopp Iosif, Miresov Petru, Jivici Voin, Szumles Rudolf, M. (probabil Mayworm) Nicolae, Jivu Ioan, Vasile Târziu, Klemencz Adam, Richter Anton (altul) și Ambrozi Petru (altul).

## **2 noiembrie**

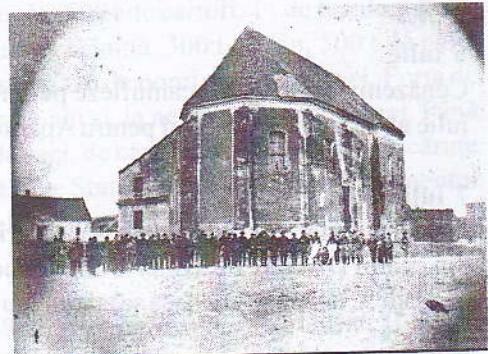
Până la 6 noiembrie, toți cenăzenii propuși pentru mobilizare la muncă în cadrul brutăriilor, măcelăriilor, a tuturor acelor întreprinderi propuse ca necesare pentru nevoile populației civile, trebuie să dea o declarație prin care se obligă să nu întrerupă lucru pe timp de mobilizare sau de război.

## **4 decembrie**

Primăria Cenad trimite la Timișoara, către Comisiunea de clasare a autovehiculelor, un tabel cu proprietarii tractoarelor „care n'au fost de circulat și cari n'au fost trecuți pe primul tablou înaintat“: Kuca Szumlász, Atanasie Târziu, Jivici Voin, Kopp Iosif, M. (probabil Mayworm) Nicolae, Stațjunea Experimentală și Jivu Ioan. Iată și mărcile deținute: Fordson, Hanomag WD, Hanomag Diesel (cel mai puternic, de 36 CP). International și Hoffer (cu un cilindru). Pe tabelul tractoarelor fără foaie de circulație se află: Günther Ioan și Uncianschi Borivoi, amândoi cu câte-un Hanomag WD.

## **9 decembrie**

Prefectura Județului Timiș-Torontal ordonă Preturii Plasei Sânnicolau Mare, iar aceasta Primăriei comunei Cenadul Mare (pe 12 decembrie), ca în instituțiile publice, „în afară de tabloul M.S. Regelui I, să fie afișat și tabloul Căpitanului C. Z. Codreanu, creatorul și înfăptuitorul Mișcării Legionare. În instituțiile publice din comunele germane, în afară de tablourile M.S. Regelui Mihai I, a Căpitanului poate fi afișat și tabloul Führerului Adolf Hitler, creatorul Germaniei Național-socialiste. Întrucât România Legionară se încadrează întru totul politicei Axei - Berlin-Roma, invit pe Domnii pretori, notari, primari și toți funcționarii din subordine, ca să păstreze față de populația germană a județului nostru o atitudine de înaltă înțâlegere și de camaraderie, rezolvând toate problemele în mod binevoitor și camaraderesc.“



**11 februarie**

Korom Ioan, calfă de fierar, primește „Bilet de identitate de circulație pe zona de 10 km, de frontieră”, având teren agricol în zona de frontieră.

**22 februarie**

Cenăzenii trebuie să predea fierul vechi la Primărie, aceasta fiind obligată să transporte fierul la sediul Preturii Plasei Sânnicolau Mare. Pentru cantități sub 200 kg, nu se plătea niciun ban.

**4 martie**

Cenăzenii pot obține autorizații de călătorie C.F.R. (în baza cărora puteau cumpăra biletul de tren) numai cu acordul șefului postului de jandarmi din localitate. Motivul îl constituie Siguranța de Stat, respectiv împiedicarea contactării conducătorilor Mișcării Legionare din Arad, Timișoara etc.. Autorizația se obținea în baza unei cereri timbrate. Pentru transportul muncitorilor agricoli se puteau emite și autorizații colective, chiar și pentru mai mult de cinci persoane.

**5 martie**

Se întocmește devizul lucrărilor pentru reparații la Biserica Ortodoxă Română din Cenadul-Mare: 105674 de lei. Antreprenor: Miculescu Gheorghe. Culoarea lăcașului: galbenă.

**22 mai**

Primăria informează că în Cenadul-Mare nu este nevoie de ajutorul armatei pentru muncile agricole de primăvară. În caz contrar, proprietarii ar fi trebuit să plătească 60 de lei/zi/om, 35 lei/zi/cal, 100 lei/zi/cărută și conducător, hrana militarilor și animalelor căzând tot în sarcina acestora.

**26 mai**

Proprietarii de autovehicule din Cenadul-Mare au trebuit să se prezinte cu acestea la Timișoara, la Palatul Prefecturii din Piața Unirii, la comisia de clasare a autovehiculelor, având asupra lor foaia de circulație, actele militare, permisul fiscal și permisul de conducere, împreună cu toate cauciucurile pe care le posedau, indiferent de starea acestora. Neprezentarea ar fi însemnat închisoare între două și şase luni și o amendă între 25 și 35% din valoarea autovehiculului. Era vorba de: Stațiunea Experimentală, Frank Ioan, Ambrozi Peter și Klementz Anton.

**12 august**

Prieteni din localitate trebuie să pomenească în biserici numele ostașilor decedați în război. De asemenea, au fost afișate tabele de onoare cu numele celor morți, până la ridicarea monumentelor dedicate lor.

**16 august**

În urma unei licitații care a avut loc în comună pe 5 mai, Primăria, reprezentată prin primarul Ioan Blagoie, semnează un contract de arendare cu Anton Jung, de la numărul de casă 567, prin care Anton Jung primește dreptul să exploateze primul debit de băuturi spirtoase, vreme de cinci ani, până pe 5 iunie 1946. Prețul arenzii este de 3 200 de lei/an, plătibil trimestrial.

**2 septembrie**

Notarul din Cenadul-Mare este înștiințat despre obligativitatea prinderii prizonierilor sărbi care s-ar fi găsit ascunși în localitate și trimiterea acestora în lagărul de la Turnu-Măgurele.

**6 octombrie**

Potrivit procesului-verbal întocmit de către comisia de expertiză, conform legii creșterii animalelor, în Cenadul-Mare existau: un armăsar rasa Nonius, șase tauri rasa Siementhal, șapte vieri rasa Mangalița, un vier rasa York. Armăsărul Nonius și un taur Siementhal erau deținuți de particulari, restul fiind în proprietate comună-compozessorală. Totodată, mai existau apte de reproducție 200 de iepe, 400 de vaci, 240 de scroafe și 800 de oi. Până pe 1 ianuarie 1942, cenăzenii trebuie să-și procure încă doi tauri, un vier York și 20 de berbeci. Starea animalelor s-a considerat a fi buna, nutrețul la fel, doar grajdul vierilor „este într-o stare de neadmis, trebuie ori înlocuit ori reparat radical.”

*(continuarea în numărul viitor)*

# **SOLEMNITATEA SFÂNTULUI GERARD**

